



АРТУР КОНАН ДОЙЛЬ

Пригоди Шерлока Холмса
в 4-х томах



Sir Arthur Conan Doyle

«Оповідання про Шерлока Холмса – чудові оповідання, витончені твори мистецтва, виконані зі знанням справи...»

Сама ідея показати великий розум, що витрачається на дрібниці замість того, щоб узятися до великої справи, нова й оригінальна: в ній закладена бурхлива поезія прозаїчного існування».

Гілберт Кіт Честертон

Артур Конан Дойль

Пригоди
**Шерлока
Холмса**

Том II

**Спогади
про Шерлока Холмса**

Цикл оповідань

Собака Баскервілів

Повість

Переклав з англійської
Володимир Панченко



КИЇВ «ВЕСЕЛКА»



ТЕРНОПІЛЬ
«НАВЧАЛЬНА КНИГА-БОГДАН»

ББК 84.4ВЕЛ
Д62

Після появи наприкінці 1880-х – на початку 1890-х років творів Артура Конан Дойля про знаменитого приватного детектива Шерлока Холмса (повісті «Етюд у багряних тонах», «Знак чотирьох» та цикл оповідань «Пригоди Шерлока Холмса») ім'я їхнього автора набуло світової слави. Читачі багатьох країн з нетерпінням чекали від нього нових оповідань та повістей, на сторінках яких діяв би цей «самітник із Бейкер-стріт». Секрет такого успіху – не тільки в неабиякій винахідливості й спостережливості, притаманних Дойлевому героєві, а насамперед у життєвості, правдивості цього образу. «Герой Конан Дойля – єдиний літературний персонаж від часів Діккенса, що міцно увійшов у життя й мову народу», – наголошував сучасник автора, відомий майстер слова Гілберт Кійт Честертон.

Цей том – другий із чотиритомного видання, до якого увійшли в українському перекладі усі твори англійського класика про пригоди Шерлока Холмса.

Художнє оформлення
Олексія Мачинського

Перекладено за виданням:

Sir Arthur Conan Doyle.
Sherlock Holmes, Wordsworth Editions Limited, 1989

ISBN 978-966-01-0447-1 (укр., цикл творів)
ISBN 978-966-01-0449-5 (укр., том II, «Веселка»)
ISBN 978-966-10-1728-2
(укр., том II, «Навчальна книга – Богдан»)

© Володимир Панченко, український переклад, 2010
© Олексій Мачинський, художнє оформлення, 2010
© Видавництво «Веселка», підготовка видання, 2010

Спогади про Шерлока Холмса

ЦИКЛ ОПОВІДАНЬ



Звідоповідь

– Ватсоне, мені, напевно, доведеться їхати, – сказав Холмс якось уранці, коли ми снідали.

– Їхати? А куди?

– До Дартмура, в Кінгс-Пайленд.

Мене це не здивувало. Навпаки, дивувало те, що він і досі не брався за цю надзвичайну справу, про яку тільки й мови було в усій Англії. Учора мій друг цілий день міряв кімнату вздовж і впоперек, насупивши брови і раз у раз набиваючи люльку найміцнішим чорним тютюном, цілковито глухий до всіх моїх запитань і зауважень. Свіжі числа газет, що їх надсилав наш поштовий агент, він швидко переглядав і кидав у куток. І все ж попри його мовчання я чудово знав, що заповонило його думки. Нині увагу публіки привертала лише одна загадка, здатна як слід напружити Холмсів розум, – таємниче зникнення фаворита перегонів на кубок Вессекса й трагічне вбивство тренера. Тож коли він несподівано оголосив про свій намір їхати на місце, де розігралася драма, я анітрохи не був здивований, бо сподівався цього.

– Буду радий вирушити з вами, якщо, звичайно, не стану на заваді, – мовив я.

– Любий Ватсоне, ви зробите мені велику ласку, якщо поїдете. Я гадаю, що ваш час не пропаде марно, бо деякі моменти цієї пригоди обіцяють бути прецікавими. Нам треба одразу ж рушати до Падингтона, щоб устигнути на найближчий потяг, а дорогою я розповім вам про всю цю історію. До речі, прихопіть, будь ласка, з собою свій чудовий польовий бінокль.

Тож уже за годину я сидів у купе першого класу потяга, що мчав нас до Ексетера. Худе зосереджене обличчя Шерлока Холмса в дорожньому кашкеті, насунутому на лоба, схилилося над стосом свіжих газет, куплених у Падингтоні. Ми вже давно проминули Рединг, коли він засунув останню газету під сидіння й подав мені цигарницю.

– Ми добре їдемо, – сказав він, поглядаючи то у вікно, то на свій годинник. – Десь із п'ятдесят три з половиною милі на годину.

– Я не помітив жодного дистанційного знака, – зауважив я.

– Я так само. Але телеграфні стовпи вздовж цієї колії стоять за шістдесят ярдів один від одного, тож вирахувати швидкість вельми просто. Сподіваюся, ви вже обізнані зі справою про вбивство Джона Стрекера та зникнення Звіздочолого?

– Лише з тим, про що повідомляли «Дейлі Телеграф» та «Кронікл».

– Це один з тих випадків, де мистецтво логіки має бути застосоване для ретельного аналізу вже відомих фактів, а не для пошуку нових. Трагедія ця така загадкова і незвичайна, пов'язана з особистою долею стількох людей, що поліція просто-таки потопає в безлічі версій, здогадів та припущень. Найважче тут вирізнити з-поміж здогадів усіляких тлумачів та репортерів ті факти, що абсолютно незаперечні. Взявши ці факти за основу, ми повинні побудувати на них нашу теорію й визначити, які моменти в усій цій загадці найголовніші. У вівторок увечері я одержав телеграми від полковника Росса, власника коня, та від інспектора Грегорі, що розслідує цю справу, – обидва вони просять у мене допомоги.

– У вівторок увечері! – вигукнув я. – Але ж нині вже четвер! Чому ви не поїхали туди вчора?!

– Я припустився помилки, любий Ватсоне. На жаль, зі мною це трапляється набагато частіше, ніж гадають ті, хто знає мене тільки з ваших нотаток. Я просто не міг повірити, що найкращого коня Англії можна ховати так довго, та ще й у такому безлюдному краю, як північ Дартмура. Вчора я не одну годину чекав на повідомлення, що коня знайдено і що викрав його вбивця Джона Стрекера. Але ніч минула, і єдине, що додалося до цієї справи, то це арешт молодого Фіцроя Сімпсона; тоді я зрозумів, що настав час діяти. І все ж таки, як на мене, вчорашній день не пропав марно.

– У вас уже є версія?

– Ні, але я виділив найсуттєвіші факти в цій справі. Зараз я викладу їх вам, бо найкращий спосіб з'ясувати справу – це переповісти її комусь іншому; до того ж, я навряд чи зможу розраховувати на вашу допомогу, якщо не розповім вам про все те, що ми нині маємо.

Я сперся на подушки, покурюючи сигару, а Холмс тим часом, посунувшись уперед і креслячи тонким, довгим пальцем на долоні лівої руки, змальовував мені ті події, які змусили нас вирушити в цю подорож.

Поп Александер (1688 – 1744) – англійський поет; широковідомий його переклад «Іліади» Гомера (1716 – 1720).

Мальплетська битва – одна з основних битв у «війні за іспанську спадщину» початку XVIII ст.: в цій битві (11 вересня 1709 р.) англійці та їхні союзники здобули перемогу над французами.

Горбань

Уперше опубліковано в липні 1893 р. на сторінках часопису «Strand Magazine» з ілюстраціями Сіднея Пейджета.

Лінолеум – мається на увазі натуральний лінолеум, тобто матеріал для покриття підлоги, який у другій половині XIX ст. виготовлявся з джутової тканини, смоли та олії льону.

Повстання сипаїв – національно-визвольне повстання у 1857 – 1859 рр. в Індії.

Аноплексія – інсульт, крововилив у мозок.

Біблійний Давид... увесь час трохи грішив... – мається на увазі біблійна оповідь (Друга книга Самуїла, розділ XI), за якою юдейський цар Давид, щоб узяти собі за жінку Вірсавію – дружину воєначальника Урії, послав його на війну з амонітянами, де той загинув під час облоги міста Рабби (в українській літературі цей сюжет опрацьовано Т.Шевченком у поемі «Царі»).

Постійний пацієнт

Уперше опубліковано в серпні 1893 р. на сторінках часопису «Strand Magazine» з ілюстраціями Сіднея Пейджета.

Каталенсія – тривале заціпеніння м'язів людини (аж до застигання тіла впродовж кількох хвилин чи навіть годин) під час нападу нервової хвороби.

Ліга – англійська міра довжини (близько 5,56 кілометра).

Опорто (Порту) – портове місто в Португалії.

Грек-перекладач

Уперше опубліковано у вересні 1893 р. на сторінках часопису «Strand Magazine» з ілюстраціями Сіднея Пейджета.

Атавізм – поява в живої істоти біологічних ознак, притаманних її далеким предкам.

Сквайр – див. примітку до оповідання «Рейгетська загадка».

Верне Орас (1789 – 1863) – французький художник-романтик.

«Карлтон» – відомий аристократичний клуб у Лондоні.

Морський договір

Уперше опубліковано в жовтні – листопаді 1893 р. на сторінках часопису «Strand Magazine» з ілюстраціями Сіднея Пейджета.

Лінолеум – див. примітку до оповідання «Горбань».

Гугеноти – релігійний (кальвіністський) рух у Франції у XVI – XVIII ст. Наприкінці XVII ст. численні гугеноти, рятуючись від переслідувань з боку королівської влади, були змушені емігрувати до Англії.

Остання справа Холмса

Уперше опубліковано в грудні 1893 р. на сторінках часопису «Strand Magazine» з ілюстраціями Сіднея Пейджета.

СОБАКА БАСКЕРВІЛІВ

Уперше опубліковано в серпні 1901 – квітні 1902 рр. на сторінках часопису «Strand Magazine» з ілюстраціями Сіднея Пейджета. Окремим виданням повість вийшла 1902 року у видавництві «G.Newnes Ltd.» накладом у 25 тис. примірників. Перевидана у США того ж року у видавництві «McClure, Philips & Co.» накладом у 50 тис. примірників.

Робінсон Бертрам Флетчер – англійський журналіст, який підказав Конан Дойлю ідею повісті «Собака Баскервілів».

Атавізм – див. примітку до оповідання «Грек-перекладач».

Бертільйон Альфонс (1853 – 1914) – французький юрист, автор сучасної системи судової ідентифікації.

Кларендон Едвард Гайд (1609 – 1674) – англійський історик, автор праці «Історія Великого Повстання», присвяченої англійській буржуазній революції XVII ст. (вперше опублікована 1704 р.).

Камея – різьблений кам'яний медальйон з рельєфним зображенням (популярний вид мистецтва в Стародавньому Римі).

Бушмени, готентоти – корінне населення країн Південної Африки.

Боргес – друкарський шрифт середнього розміру.

Ліхтарі Едісона й Свена – електричні ліхтарі. *Едісон Томас Альва* (1847 – 1931), *Свен Джозеф* (1828 – 1914) – американський та англійський винахідники, що вдосконалили конструкцію електричної лампи.

Водяний бугай (*Botaurus stellaris*) – птах родини чапель; видає звуки, що нагадують рев бика.

Циклопід (*Cyclopides*) – застаріла назва роду австралійських метеликів; метелик-«циклопід», що живе на території Англії, – вигадка автора.

Неоліт – нова кам'яна доба (VI – II тис. до Христа); в Англії збереглося чимало примітивних кам'яних споруд цієї епохи (зокрема й описані Конан Дойлем «tors» – «стовпи» з груботесаного каміння).

Краніологія – розділ анатомії, що вивчає особливості будови черепа.

Неллер Годфрі (1646 – 1723) – відомий німецький і англійський художник-портретист.

Рейнолдс Джошуа (1723 – 1792) – відомий англійський художник-портретист.

Родні Джордж Брідж (1717 – 1792) – англійський флотоводець; за доби Семилітньої війни керував британською колонізацією кількох островів Карибського басейну (Вест-Індії).

Піт Вільям (Старший; 1708 – 1778) – британський державний діяч, міністр закордонних справ та військовий міністр у 1756 – 1761 рр.

«Гугеноти» – опера видатного французького композитора Джакомо Мессєра (1791 – 1864).

Де Реше – відома родина польських оперних співаків кінця XIX – початку XX ст., два брати й сестра: *Ян* (1850 – 1925, тенор), *Едвард* (1856 – 1917, бас), *Жозефіна* (1855 – 1891, сопрано).

З М І С Т

СПОГАДИ ПРО ШЕРЛОКА ХОЛМСА. *Цикл оповідань* 5

Звіздочолий	6
Картонна коробка	26
Жовте обличчя	43
Пригоди клерка	59
«Глорія Скотт»	73
Обряд родини Масгрейвів	88
Рейгетська загадка	104
Горбань	119
Постійний пацієнт	133
Грек-перекладач	147
Морський договір	162
Остання справа Холмса	189

СОБАКА БАСКЕРВІЛІВ. *Повість* 205

ПРИМІТКИ 329

Літературно-художнє видання

ДОЙЛЬ Артур Конан
ПРИГОДИ ШЕРЛОКА ХОЛМСА

Том II

Спогади про Шерлока Холмса

Цикл оповідань

Собака Баскервілів

Повість

Для середнього
та старшого шкільного віку

Переклад з англійської
Панченка Володимира Олександровича

Художнє оформлення
Мачинського Олексія Юрійовича

Редактор *Д. С. Андрухів*
Художній редактор *В. І. Зайцева*
Технічний редактор *Т. В. Березанська*
Коректор *М. З. Волович*
Комп'ютерна верстка *Л. М. Рубан*

Підписано до друку 08.09.10. Формат 60x90^{1/16}. Папір офсетний.
Гарнітура dutch. Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 21,0.
Умовн. фарб.-відб. 21,5. Обл.-вид. арк. 18,5.
Тираж 4 000 пр. Зам.

Видавництво дитячої літератури «Веселка»,
Мельникова, 63, Київ, 04050
E-mail: veskiev@iptelekom.net.ua
www.veselka-ua.com

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
серія ДК № 29 від 31.03.2000 р.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»,
а/с 529, Тернопіль, 46008
www.bohdan-books.com; publishing@budny.te.ua

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
ДК № 370 від 21.03.2001 р.

Віддруковано з готових діапозитивів у видавництві
«Навчальна книга – Богдан», пр. С. Бандери, 34-а,
Тернопіль, 46002, тел/факс (0352) 43-42-62, 52-06-07

Дойль, Артур Конан.

Д62 Пригоди Шерлока Холмса: для серед. та ст. шк. віку / пер. з англ. В. Панченка; худож. оформ. О. Мачинського. – К.: Веселка; Тернопіль: «Навчальна книга – Богдан», 2010

Т. II: Спогади про Шерлока Холмса: Цикл оповідань; Собака Баскервілів: Повість. – 334 с.: іл.

ISBN 978-966-01-0447-1 (цикл творів)

ISBN 978-966-01-0449-5 (укр., том II, «Веселка»)

ISBN 978-966-10-1728-2

(укр., том II, «Навчальна книга – Богдан»)

Цей том – другий із чотиритомного видання, до якого увійшли в українському перекладі усі твори англійського класика про пригоди Шерлока Холмса.

ББК 84.4ВЕЛ